

Gotska Sandöns skogshistoria med brandplan för framtiden

Niklasson, M. 2015. Skogshistoria och bränder på Gotska Sandön. – Rapporter om natur och miljö nr 2015:1. Länsstyrelsen Gotlands län.

Niklasson, M. & Abrahamsson, M. 2015. Brandplan för Gotska Sandön. – Rapporter om natur och miljö nr 2015:2. Länsstyrelsen Gotlands län. ISSN 1653-7041. Kan laddas ner som pdf-filer från Länsstyrelsens hemsida.

Gotska Sandön är mytomspunnen plats. Entomologer ser framför sig drömdjur bland skalbaggar, de som skildras i Jan Höjers artikel på föregående sidor. En "vanlig" besökare får höra många fascinerande historier om skeppsbrott, fyrar och stora personligheter som bott på ön. Förvånansvärt få av dem handlar om naturens historia, vilket är lite märkligt eftersom naturvärdena är helt unika. Ön är ju också nationalpark på grund av just naturvärdena. Jag tror det delvis beror på att naturens historia på Gotska Sandön saknat berättelser av det slag som fyrvaktardagböcker och liknande källor kan bjuda på. Den första av dessa två rapporter kan avhjälpa detta - den är full av spännande berättelser. Läs t.ex. om hur den senaste storbranden 1880 startades av en signalrakett och var en hårsån från att bränna ner hela fyrbyn.

Fältarbetets huvudmål var att dokumentera bränder, eftersom de på all svensk skogsmark har stor betydelse för naturens utseende idag. Bränder är dock inte den enda faktorn som har betydelse. Skogsbrukande, kreatursbete mm är viktigt och även dessa delar av skogens historia skildras så långt den kunnat skönjas.

Data från fält består främst av årsringsstudier, i vilka bränder från 1400-talet fram till idag dokumenteras. En ytterligare stor mängd intressanta data kommer från arkiv, och när man kopplar fältobservationer med arkivdata får man en betydligt mer mångfasetterad och djup beskrivning av historien. Berättelser som tål att framföras till turister på ön!

Av en slump publicerades dessa två rapporter samtidigt med att Jan Höjers artikel på de

föregående sidorna slutfördes. Så som Jan nämner i sin artikel har Mats Niklasson en lite annan förklaring till varför de unika skalbaggar finns kvar på ön. Skogshistorien, med bränder och låg intensitet på skogsbrukandet anser Niklasson vara en troligare förklaring än att djuren skulle ha levt kvar från en varmare tid. De två teorierna utesluter dock inte varandra...

Den andra rapporten med brandplanen bygger förstås mycket på de fakta som presenteras i den första. Att med berått mod elda skog på Gotska Sandön är kontroversiellt i många läger. Men författarna hävdar att det är nödvändigt att tänka i dess banor om man vill undvika en större katastrof i framtiden. Inte så många minns signalraketen från 1880 och hur nära det var att hela öns bebyggelse gick åt skogen då. De flesta lär dock fortfarande minnas branden i Västmanland. Med total avsaknad av brandavgränsande våtmarker eller liknande så vill man gärna undvika en så våldsam brand på Sandön.

Oavsett om man är specifikt är intresserad av Gotska Sandön i sig eller lite mer generellt av brandekologi så är dessa rapporter högintressant läsning.

Mats Jonsell